

ПАНАИРИ НА КНИГАТА ПО СВЕТА

Изабела Кръстева

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Развитието и оцеляването на народите по света се дължи на появата на писмеността и на стремежа за превръщането ѝ в основен инструмент за комуникация и идентификация.

Настоящият доклад предоставя на читателя важна информация относно еволюцията на книжните пазари във времето на развитие на книготърговските практики, които определят пазарната стойност на книгата днес. Неговата цел е да проследи значимостта за обществото на всеки отделен книжен форум, като анализира неговата организационна специфика.

Историческият път на книгата представлява уникален човешки възход, върху който се гради и пренаписва човешката история. Книжното тяло и неговите елементи са най-ценното човешко творение и запознават света с неговия произход.

Ключови думи: книжни форуми, панаири на книгата, книготърговия, международен панаир.

Въведение

Книгата е сред най-ценните човешки творения. Тя разкрива пред читателите света с цялата му пъстрота и многообразие. Като източник на познание, книжните издания са обичани и търсени. Ето защо всяко събитие, което подкрепя развитието на книжовността и я утвърждава като непреходна ценност, получава обществено внимание. На подобен интерес се радват и панаирите на книгата. Тези форуми имат продължителна история и успяват да запазят културната си значимост във времето.

Настоящият доклад има за цел да представи някои от големите международни панаири на книгата, провеждани в държави с разнообразни културни виждания и нагласи.

Международните панаири на книгата са вдъхновение за различните нации по света да изразяват себе си, като обменят жизненоважен комуникационен опит помежду си в крак със съвремието. В същото време те са форуми за делови и бизнес контакти между книгоиздатели и книготърговци¹. Всеки панаир има специфична организационна структура, която подпомага функционирането на политиките на книгоразпространение. В полза на

изследването са представени водещи книжни форуми в Германия, Великобритания, Италия, България, САЩ, Куба и други страни. Изложението следва стъпките на най-представителните и големи събития в света на книгоиздаването.

Предвид широкия обхват на избраната тема и разнородната информация, която трябва да бъде систематизирана, са използвани методите анализ на съдържание, наблюдение и проучване. Прегледани са традиционни източници и интернет ресурси. Потърсено е мястото на книгата в определянето на ценностната система на индивида, а оттам и на образователната и културната стойност на литературата. Темата за провеждането на книжните панаири е важна, защото показва значимия принос на книгоиздаването за реструктурирането и интегрирането на културни ценности в обществото. По този повод Юрген Боос, директор на Франкфуртския панаир на книгата, споделя: „Наблюдавам глобална тенденция: деца, юноши и млади хора се интересуват повече от книги. Това показва колко устойчива е всъщност книжната индустрия. Ние нямаме големи темпове на растеж, но мисля, че това е най-стабилната индустрия в света“².

Изследването акцентира върху спецификата на всеки отделен книжен форум, като очертава новите стандарти за реализация на книгопродукцията във време, в което ползването на иновативни устройства за четене променя и обогатява нагласите на читателите.

Най-големият международен панаир на книгата е този във Франкфурт, Германия, който датира от далечната 1454 г. Официалната му нова история започва през 1949 г. Frankfurt book fair, или Frankfurt Buchmesse, връчва няколко важни награди, като известни са Peace Prize of the German Book Trade (известната Награда за мир) and Bookseller/Diagram Prize of the Oddest Title of the Year (хумористична награда за странно заглавие на книга)³.

Участие в панаира вземат над 7500 изложители от 109 страни, а посетителите са над 280 000. Отговарящите за събитието журналисти и блогъри надминават 10 000, а капацитетът от събития е близо 4000.

На форума цари атмосфера, която завладява и вдъхновява със своите живописни щандове и обемисти стелажи, с пригодените маси за подписване на договори. Всяка година на панаира във Франкфурт се представят автори от световна величина, които пътуват до Германия, за да се срещнат със свои почитатели, да разширят бизнеса си и да подпишат договори за милиони. Съдържанието на книгите е изключително разнообразно и обхваща различни модерни жанрове, до академична литература и книги за деца. Срещите на издателите се планират с месеци предварително и протичат в строг ред⁷.

Франкфуртският панаир на книгата се смята за световната столица за обмен на идеи и най-важното търговско изложение за издаване на съдържание от всякакъв вид. Провеждането на панаира е през октомври, като през 2022 г. ще се проведе на 19 – 23 октомври. Основен спонсор и поддръжник е Германската асоциация на издателите и книготърговците⁴.

Може да се обобщи, че срещата на книгоиздатели и книготърговци с технологични експерти и партньори създава нова концепция за сътрудничество на книготърговския пазар и диктува настоящето в творческите индустрии, като филми и игри. Приносът на панаира в световен мащаб е свързан с реализацията на нови концепции и идеи на бизнеса и въвеждането на нови правила и модели, съпътстващи търгуването с права и лицензионни споразумения.

След Франкфуртския книжен панаир завидна слава има и този в Лайпциг – отново град в Германия. Този панаир започва да се провежда през далечната 1632 г. и това го нарежда сред едни от най-старите панаири. По особености наподобява международния панаир във Франкфурт, а концепцията му залага предимно на скъсяването на дистанцията между читатели и автори. Той е вторият по големината книжен панаир в Германия⁵.

Leipziger Buchmesse обикновено се провежда ежегодно през пролетта в период от четири дни в Търговския център в северната част на Лайпциг. По време на планираните събития се реализират първите търговски срещи за годината и това формира пряко влияние върху пазара, тъй като някои публикации се представят за първи път⁶.

Любопитен факт е, че през 1632 г. панаирът на книгата в Лайпциг е бил най-големият, изпреварвайки Франкфуртския по брой представени книги.

До установяването на социализма в Източна Германия фестивалът на книгата в Лайпциг заема челна позиция по посещаемост, а след 1945 г. панаирът във Франкфурт го измества по мащаби.

По време на разделението на Германия Leipziger Buchmesse е основно духовно средище и място за обмен на култура сред любителите на книгата. След обединението на Германия панаирът се премества на Търговския център в отдалечения край на града и оттам насетне бележи стремглаво развитие⁷.

Събитията на панаирните площадки надвишават 3600, разпределени в различни точки на града. Отличителна черта на Leipziger Buchmesse е провеждането на фестивал на четенето, а една от основните концепции е включването му в нарастващия пазар за аудиокниги.

Както панаирът във Франкфурт, така и този в Лайпциг поощрява издателите с две много важни награди. Leipzig Book Fair Prize, или т.нар. приемник на „Немската награда на книгите“, е учредена през 2005 г. и отличава нови творби в три категории: „белетристика“, „публицистика“ и „превод“⁸. Leipzig Book award for European Understading е връчена за първи път през 1994 г. и награждава авторите за приноса им към помирението във и извън Европа и разбирателството между нациите⁹.

Лайпцигският панаир е обединител на обществеността със своите забележителни прояви в сферата на културата и изящното слово, а неговите посетители се увеличават с всяка година, надминавайки 250 000. Заради пандемията от коронавирус тазгодишното провеждане на панаира беше отменено.

London Book Fair в Лондон, Великобритания, се създава като книжен форум през 1971 г., като първоначално събитието е имало за цел да подпомогне популяризирането на проходящите издателства сред читателската публика. Със своя лозунг „Вие сте историята“ книжният фестивал събира хиляди хора от цял свят, поставяйки ги в своя широк обектив, като глобализира техните творения и ги представя на потребителите по артистичен и иновативен начин.

Глобалният пазар за книги в Лондон обединява издателската общност от 5 до 7 април за креативен бизнес обмен. Olympia London е мястото на провеждане, а от 11 до 29 април пазарът е отворен за своите почитатели. Семинарната програма е изпълнена с множество конференции и информативно и вдъхновяващо съдържание във всичките му форми¹⁰.

Опорна точка на Лондонския панаир са успешните бизнес решения и стратегии и затова той е определен от мнозина като бизнес център на Европа.

За любителите на детската литература най-подходящ е книжният панаир в Болоня, Италия. Издатели и книготърговци от цял свят изграждат ценни бизнес отношения в периода край на март – началото на април, ежегодно от 1963 г. В сърцевината на тази книжна орбита стоят най-важните награди в света на детската литература: Bologna Ragazzi Awards, Astrid Lindgren Memorial Award и Hans Christian Andersen Awards¹¹.

От 21 до 24 март 2022 г. в Bologna Fiere участват 1070 изложители от 90 страни, включително почетният гост от град Шарджа (Обединени арабски емирства). Програмата включва 250 събития на живо и 18 изложби. Последния панаир се провежда с 25% процента по-ниска посещаемост в сравнение с 2019 г. Този резултат беше посрещнат с оптимизъм, тъй като беше отчетено, че събитието е

повлияно от пандемичната обстановка. Панаирът на книгата в Болоня предлага разнообразна програма: срещи, лекции, изложби, мултимедийни презентации, обсъждания и др. В рамките на събитието се обменят авторски права в областта на детската литература, телевизионните и филмовите предавания за деца. Представят се най-новите тенденции, свързани с книгите за подрастващи, както и в областта на детската илюстрация.

Софийският международен панаир на книгата в България е проведен за първи път през 1967 г. След 90-те години на миналия век интересът към него рязко спада. Причина за това е общата нестабилна икономическа обстановка в страната ни. Във връзка с това наши учени и интелектуалци полагат упорити усилия за възраждане на събитието и за въвлечане на млади хора, които да подкрепят тази инициатива.¹²

Концепцията, която книжният базар споделя, е търсенето на добри бизнес решения за българските и чуждестранните издателства. Организатор на мероприятиято е Асоциация „Българска книга“ (АБК), а за място на провеждането е избран Националният дворец на културата (НДК).

От 2013 г. Софийският международен литературен фестивал е част от програмата като отделно звено. Всяка година провеждането на изложението се осъществява през декември, в период от няколко дни¹³.

Асоциация „Българска книга“ е единствената организация в България, обединяваща книгоиздатели, книготърговци и литературни агенти, а дейността ѝ започва през 1994 г. Основната цел на АБК е развитието и популяризирането на българската книжна продукция според изискванията на ЕС. Важен факт е и участието на асоциацията в меморандум за устойчиво развитие на българското книгоиздаване².

Ежегодно панаирът на книгата в София е място за делови срещи на книгоиздатели и книготърговци, за сключване на сделки и договори за съвместни издания и преотстъпване на авторски права. В съвременните условия той изразява тенденциите за приобщаване на страната ни към най-добрите постижения в областта на книгоиздаването и книготърговията на европейско ниво.

Многопластов и изпълнен с пъстрота е комиксовият фестивал в Калифорния, САЩ, Comic-con International. Младежите имат възможност да се докоснат до своите любими герои, обличайки се като тях и участвайки в различни мероприятия, в които да се открият с идеи. Основната жанрова спецификация е комикси, манга, бордови и видео игри, уебкомикси и т.н.¹⁵

Събитието води началото си от 1970 г., като тогава името му е Golden State Comic Book Convention. Comic-con International раздава

наградите Will Eisner Comic Industry Awards, които са версия на наградите „Оскар“. Тази година провеждането му ще бъде на 21 – 24 юли¹⁶. Фестивалът е въплъщение на съвременната попкултура и отразява нейните тенденции сред младото поколение.

Заслужаващ внимание книжен панаир е този в Хавана, Куба. Feria Nacional del Libro la Havana се организира ежегодно, за да популяризира разрешените от правителството книги. Неговото първо провеждане е отбелязано през 1982 г., като форумът се осъществява веднъж на две години, а след 2000 г. става ежегоден. Обхватът на книжния панаир включва цяла Куба, като в изложението не само са включени търговски щандове, но и се провеждат различни изложби, четения, концерти и занимания за деца.

След революцията в Куба в района се наблюдава засилен интерес към покачването на нивото на грамотността, а сред местното население желанието за потребление на повече литература и изкуство се превръща в повод за гордост¹⁷.

Кубинската книжна камара е организатор на книжния фестивал. Той преминава под надслова „Четенето е растеж“. Тази година изданието ще протече от 20 до 30 април, с почетен гост САЩ. По време на фестивала се връчват няколко награди за литература. Всяко издание е посветено на различен автор и страна, а основно седалище на събитието е крепостта Сан Карлос Де Ла Кабана, Хавана. Сред предвиденото тази година се включват литературнотеоретична и художествена програма, които включват широк спектър от визуализация, изкуство, литературен и културен прочит, докосване до танцово и музикално изкуство и бизнес обмен¹⁸.

Панаирът в Хавана е повлиян от годините на цензура и стремежа да се направляват читателските нагласи.

В Индия на голяма почит се радват два големи книжни панаира – този през януари в Ню Делхи и този в Калкута. От двата за по-стар се смята панаирът в Ню Делхи, който е известен със своето трето място в разпространението на англоезична литература в международен мащаб. Форумата води началото си от 1972 г. и с изключение на първата си проява, до днес се помещава в Pragati Maldan – един от най-големите изложбени центрове в Ню Делхи, с площ 150 акра. Основен организатор на събитието е National Book Trust, автономна правителствена организация под опеката на Министерството на образованието, а участие във фестивала вземат около 1000 издатели¹⁹.

През 2022 г. New Delhi World Book Fair (NDWBF) се проведе на 8 – 16 януари и получи огромен интерес от страна на публиката. За своите 49 издания панаирът в Делхи отбелязва сериозен растеж в книжната индустрия, като проправя път до интелектуалния и

издателския свят на Южна Азия. Проведени са множество литературни, издателски и конферентни програми.

През 2021 г. поради пандемията от COVID-19 форумът се проведе виртуално и събра повече от 2,8 млн. посещения от над 70 държави, като участие взеха 150 индийски изложители и 15 чуждестранни издателства²⁰.

Важен елемент от организацията на фестивала са авторските кътове Reflections & Conversations, които се превърнаха в еталон за литературни дискусии, срещи, диалози и живописни дейности със словото.

Интересно нововъведение е „таблицата за правата“, чиято функция е да представя идеите и цялостната визия на издателите, като ги съпоставя обективно с останалите изложители и им помага в техните бизнес начинания²¹.

Сред гвоздеите в програмата на панаира в Делхи са и културните програми за забавление на посетителите, които се радват на широка популярност и висока оценка, особено от чужденците.

Панаирът в Калкута, Индия, е известен с това, че не е търговски ориентиран и е най-големият по рода си книжен форум. Заслуга за появата му имат шепа млади издатели, които търсят средство за развитие на бизнеса си. International Kolkata Book Fair се провежда от 1976 г. в последната сряда на януари, като продължителността му е 12 дни и регистрира над 2 млн. посетители. Форумът е с голяма културна значимост за региона, заедно с Kolkata Literary Festival. Всяка година за провеждането на панаира в Калкута се подбира стилистически фолклорът на дадена държава, който да бъде пресъздаден като основна тема по време на събитието²².

Тази година 45-ото издание на книжното събитие се провежда от 28 февруари до 13 март, а мястото е централният парк. Темата, избрана за 2022 г., е Бангладеш и е съсредоточена върху честването на златния юбилей на независимостта на Бангладеш.

Със своите над 600 сергии панаирът в Калкута предизвиква сериозен читателски интерес и статистиката и тук показва посещаемост от около 2 млн. души.

Индийските автори и издатели са представили своите произведения на около 50 щанда, а сред останалите литературни представители се нареждат Великобритания, САЩ, Русия, Италия, Япония, Иран, Мексико, Испания, Аржентина и няколко латиноамерикански държави. Kolkata Book Fair е домакин на Осмия литературен фестивал в Калкута, на който множество видни личности дискутират проблеми на съвременния свят и сферата на изкуството.

Двата представени книжни форума разкриват стремежа на развиващите се страни към духовен растеж и приобщаване към световните добри практики, свързани с реализацията на издателската продукция.

Cairo International Book Fair е книжен форум в арабския свят, който води началото си от 1969 г. Неговата популярност и развитие през годините успяват да устоят на времето и той се превръща в най-стария панаир в арабските страни. Изложението на книгите се провежда в квартал „Насър“ в Cairo International Fair Grounds и събира над 2 млн. гости всяка година, в последната седмица на януари. Организатор на събитието е Egyptian American Book Organization²³.

53-тото издание на Международния панаир на книгата в Кайро е открито от министър-председателя Мостафа Мадбули в Международния изложбен център на Египет (ЕИЕС) и протича под заглавието „Идентичността на Египет – културата и въпросът за бъдещето“. В 13 последователни изложбени дни посетителите имат възможност да се запознаят с културното творческо разнообразие. Специално в това издание Гърция е представена като почетен гост, а „главен герой“ на панаира е починалият известен арабски автор Йехия Хаки. Участват над 1067 египетски, арабски и чуждестранни издателства от около 51 държави. Една от основните теми, разглеждани по време на събитието, е взаимовръзката между технологичното развитие и изкуствения интелект, като са ползвани множество интерактивни презентации с холограмми, взаимодействащи с публиката.

За първи път в това издание на книжния форум е присъдена награда за най-добър арабски издател. Раздадени са още 14 приза за най-добра книга в изкуството и литературата и приз за най-добър египетски издател²⁴. Панаирът в Египет се отличава с атрактивни начини на комуникация с аудиторията и сериозна държавна подкрепа.

Заклучение

Направеният преглед на книжните панаири в света недвусмислено показва значимостта на книгата за запазването и изследването на нови културни ценности. В ерата на дигитализация на информационните масиви книгата все още е предпочитан инструмент за запознаване с литературата и науката, въпреки широката достъпност до новите технологии и иновации.

Стремглатото развитие на книготърговските отношения в света представят едно ново предизвикателство – обединението на народите и нациите чрез инструментариума на словото. Новите тенденции в книготърговията, в частност книжните панаири, илюстрират

преплитането на съвременните технологии и утвърдените във времето традиционни практики. Конкуренетоспособността отваря нови хоризонти покрай надпреварата за най-прогресивно развиващ се авторов замисъл и стикова механизмите за презентирание на новопоявилите се заглавия. Открояването на различните авторови стилове на писане, предполага повишаване на читателското търсене и утвърждава важността на книгата като необходима духовна ценност.

Описаните в доклада международни книжни форуми далеч не изчерпват огромния интерес към книгоиздаването и съдържащия се в него творчески елемент. В глобален мащаб съществуват още множество книжни панаири, които тепърва ще търпят развитие и ще представляват интересен обект на бъдещо изследване.

Бележки

¹ **Парижков**, Петър. Панаири и изложби на книгата – международни. – В: *Българска книга: Енциклопедия*. Съст. Ани Гергова. София – Москва: PenSoft, 2004. 506 с. ISBN 954-642-210-X.

² **Боос**, Юрген. Фар на надеждата: Интервю. – В: *Култура: Месечник за култура, изкуство и публицистика*, брой 9 (2972), ноември 2020.

³ **Radeva**, M. Mezhdunarodnite panairi na knigata po sveta. – V: *Balgarska ilyustratsia*, 10.04.2018, <<https://www.bulgarian-illustration.com/3190-2/>>, 10.04.2022.

⁴ **Frankfurter** Buchmesse, 19 – 23 October 2022, <<https://www.buchmesse.de/en>>, 10.04.2022.

⁵ **Radeva**, M. Mezhdunarodnite panairi na knigata po sveta. – V: *Balgarska ilyustratsia*, 10.04.2018, <<https://www.bulgarian-illustration.com/3190-2/>>, 10.04.2022.

⁶ **Leipzig Book Fair History**. – In: *Wikipedia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Leipzig_Book_Fair, 19.04.2022.

⁷ **Panair** na knigata v Layptsig – Leipzig Book Fair, <https://wikibgbg.top/wiki/Leipzig_Book_Fair>, 10.04.2022.

[**Панаир** на книгата в Лайпциг – Лайпцигски книжен панаир, <https://wikibgbg.top/wiki/Leipzig_Book_Fair>, 10.04.2022.]

⁸ **Nagrada** za Layptsigskia panair na knigata. – V: *Wikipedia*, 2021, <https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%9B%D0%B0%D0%B9%D0%BF%D1%86%D0%B8%D0%B3%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F_%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B8%D1%80_%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B0>, 10.04.2022.

[**Награда** на Лайпцигския панаир на книгата. – В: *Уикипедия*, 2021, <<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B0%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D0%9B%D0%B0%D0%B9%D0%BF%D1%86%D0%B8%D0%B3%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F_%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B8%D1%80_%D0%BD%D0%B0_%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D1%82%D0%B0>, 10.04.2022.]

⁹ **Leipzig Book Award** for European Understanding. – In: *City of Leipzig*, <https://english.leipzig.de/leisure-culture-and-tourism/literature-prizes/leipzig-book-award-for-european-understanding>, 19.04.2022.

¹⁰**The London Book Fair**, <https://www-londonbookfair-co-uk.translate.goog/en-gb/whats-on.html?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=bg&_x_tr_hl=bg&_x_tr_pto=sc>, 19.04.2022.

¹¹**Bologna Children's Book Fair BOLOGNABOOKPLUS**, <<https://www.bolognachildrensbookfair.com/en/about/bolognabookplus/10630.html>>, 15.04.2022.

¹²**Панаирът** на книгата – български и балкански измерения. Съст. и ред. Алберт Бенбасат. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2010. 136 с.

¹³**Radeva, M.** ... Цит. съч.

¹⁴**Asotsiatsia „Balgarska kniga“**. Istorina na mezhdunarodnia panair na knigata v Bulgaria, <https://www.abk.bg/page/history-of-international-book-fair>, 19.04.2022.

[**Асоциация „Българска книга“**. История на международния панаир на книгата в България, <https://www.abk.bg/page/history-of-international-book-fair>, 19.04.2022.]

¹⁵**Radeva, M.** ... Цит. съч.

¹⁶**Comic-con International: San Diego**, <<https://comic-con.org/cci>>, 15.04.2022.

¹⁷**Radeva, M.** ... Цит. съч.

¹⁸**Feira Internacional Del Libro De La Havana**, <<https://www.filh cuba.cu/evento/1/quienes-somos>>, 15.04.2022.

¹⁹**30th New Delhi World Book Fair**, <<https://www.nbtindia.gov.in/ndwbf2022/>>, 10.04.2022.

²⁰Пак там.

²¹Пак там.

²²**International Kolkata Book Fair 2022 kicks off at Salt Lake**. – In: *India Today*, <<https://www.indiatoday.in/cities/kolkata/story/international-kolkata-book-fair-sat-lake-inauguration-book-fair-today-1918977-2022-02-28>>, 15.04.2022.

²³**The 53rd Edition of Cairo International Book Fair**, <https://www.sis.gov.eg/Story/162142/Cairo-International-Book-Fair-2022?lang=en-us>, 19.04.2022.

²⁴**Radeva, M.** ... Цит. съч.

За автора

Изабела Кръстева притежава магистърска степен по „Журналистика и медии“ от Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През 2021 г. е зачислена за редовен докторант в Университета по библиотекознание и информационни технологии, специалност „Бизнес, административни обществени комуникации и технологии“.

За контакт с автора: ilincevai@gmail.com

BOOK FAIRS WORLDWIDE

Izabela Krasteva

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: The development and survival of the peoples of the world is due to the emergence of writing and the desire to make it a major tool for communication and identification. This paper provides the reader with important information about the evolution of book markets during the development of book trade practices that determine the market value of books today. Its purpose is to trace the significance for society of each individual book forum by analyzing its organizational specification. The historical path of the book is a unique human rise on which human history is built and rewritten. The book body and its elements are the most valuable human creation and acquaint the world with its belonging.

Keywords: book forums, book fairs, book trade, international fair.

About the author

Izabela Krasteva acquired a Master's degree in Journalism and Media from Sofia University and started a PhD programme in Business, Administrative Public Communications and Technology at ULSIT in 2021.

To contact the author: ilinchevai@gmail.com